

Schærer-brødrene og andre fra Sveits

som utførte så stort et arbeid for fjøsstellet og meieri-bruket i Norge

Under «I dag» for 25. febr. har Trønder-Avisa et intervju med Kvikne-bonden Halvor Mjøen der det bl. a. nevnes at Stenetta Schærer på Bjørgan er død, over 90 år gammel. Alle som har besøkt Bjørnsons fødested vil nok være enig om å underskrive de vakre ord om Stenetta som velvillig viste omkring og fortalte. Det vil kanskje ikke være lett å finne en så skikket avløser etter henne.

I intervjuet kommer talen inn på navnet Schærer og om mulig slektskap med meierimannen Jakob Schærer som vel kjent her i Innherad som bestyrer av flere meierier her inne. Til rettleiding kan en vise til boka «Or Noregs Bondesoge» av S. Hasund med et kapitel «Sveitsiske Røktarar i Noreg». Der fortelles om den innvandring som fant sted av fjøsrokttere og ystere fra Sveits fra 1850 og endel år ut over. Egentlig begynte det i 1836 med at gårdsbruket ved Valøy Saltverk i Vestfold, som drevs av et sveitsisk firma, fikk en røkter fra Sveits til å få skikk på fjøsstellet. Senere kom det flere, og en av dem tok

seg tjeneste hos konsul Thorne i Moss. Etter forslag fra Thorne ble denne røkteren, Kundert het han, leiet til å drive som vandrelærer i Gudbrandsdalen, Sør-Trøndelag og Østerdalen. Senere ble Kundert knyttet til Smålenene som vandrelærer. Forsøket ga meirsmak og i 1856 fikk selskapet hit 14 røkttere og ystere som fikk plass på større gårde, og i 1857 kom 31. Senere kom det en hel del sveitsere hit gjennom kjennskap med dem som før hadde kommet, men uten offentlig bistand. De fleste som kom hadde vel ikke videre erfaring i ysting, så det ble mest fjøsstellet de kom til å befatte seg med. Men det var ikke noe meieribruk her i landet så det var også ystingen Selskapet for Norges Vel hadde i tankene. Det var nok også endel utlærte ystere iblant dem. Bestyreren ved landets første meieri, Caspar Hiestad, var således blant dem som kom i 1856.

Av dem som Selskapet for Norges Vel fikk hit, ofrer Hasund brøerne Conrad og Caspar Schærer en fyldigere omtale. De kom i 1954. Caspar fikk plass hos A. Konow på Tjerne og tok imot læregutter der. Conrad ble røkter på Landbruksskolen på Tom i Råde, og han virket senere som vandrelærer i Romsdal og på Dovre m. fl. steder. For endel oppholdt han seg som fast røkter på Landbruksskolene og fikk derved høve til å lære opp flere røkttere. Noe på samme måte virket også Caspar.

Senere kjøpte Conrad Schærer gård i Foldalen, og Caspar kjøpte Bjørgan i Kvikne, hvor han døde i 1894. I telefonkatalogen for Kvikne finner en 5 abonnenter med navnet Schærer. (Det er forresten en svak grunn til å tenke seg den mulighet at navnene er forvekslet i Hasunds bok på dette punkt. At det var Conrad som kom til Bjørgan.)

Jakob Schærer som virket som bestyrer av flere meierier etter tur her i Innherad, kom ganske sikkert som utdannet yster hit til landet. Hasund nevner ikke noe om ham så han har nok kommet senere, og en må gå ut fra at han var i slekt med de to førnevnte brøerne, og at det var disse som hadde tilskyndet ham til å reise til Norge som meierimann. Etter at han hadde vært med i starten av flere meierier kom han til Strømmen Ysteri på Inderøy da dette startet sist i 50-årene. Her var han bestyrer og aktiv yster i mange år og fikk meieriet i god tur helt fra begynnelsen av. Her på Inderøy slo han seg også til i egen heim som han selv grunnla da dette lakket til at han ville ta avskjed med ystekaret.

Denne invasjonen av sveitsere fikk stor betydning for fjøsstellet og særlig for melkeforedlingen her i landet. Ikke bare ved at denne kom opp på et høyere faglig plan, men også ved at de la grunnen til det gode arbeidstempo og disiplin i arbeidet som fremdeles er rådende i meieribruket, og som må være det om det skal gå. Likeså la de grunnen til en skarp justis med melkekvaliteten.

Det er visst ikke helt uten grunn at vårt språk er beriket med ordet norsk-omtrentlighet. Dette begrep kunne det ikke bli plass for i det meieribruk, med ysting av sveitserost, som de grunnla. De hadde nok med seg heimefra en innstilling som sveitseren og ysteren Utz karakteriserte med en munter overdrivelse av disiplinen i heimlandet. Han også var en tid bestyrer av meierier her inne og fortalte fra sin læretid ved meieri i Sveits. «Jeg var den yngste, men jeg var den sterkeste og fikk jobben å pryle opp bondene når de kom med melka».

Det hørtes aldri om at bondene og heller ei meierilærlingene fikk en så grundig opplæring her i Norge, og trulig gikk det ikke fullt så drastisk for seg i Sveits heller. Men de var fullærte fagmenn etter den tid, og de la all sin interesse i arbeidet med strenge krav til seg selv. Dette gjorde at de fikk tiltru hos både bondene og hos læreguttene, og lydhørheten kom som en selvfølge.